

Ledenbijeenkomst KVAN/BRAIN over herziening Archiefwet

Den Bosch, 26 februari 2019

Thema Bestel

- Minister (ook bestuurders op lager niveau!?) moeten bevoegdheid krijgen om particuliere archieven/collecties aan te wijzen die daarmee komen te vallen onder de Archiefwet. Vgl. aanwijzingen Monumentenwet. Grenzen overheid/niet-overheid vervagen. Particuliere archieven worden belangrijker. Dat moet een vorm van erkenning krijgen in de wet.
- Verankeren waarden in de wet: onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit/representativiteit en authenticiteit. Wel van belang om scherp te stellen waar die waarden betrekking op hebben: op de archieven zelf en/of op de functie (van archivaris). De onafhankelijke positie van de archivaris staat op steeds meer plaatsen onder druk. De wet zou die beter moeten borgen.
- Diploma-eis handhaven in de wet roept veel discussie op. Loslaten vindt meerderheid geen goed idee. Maar het vak is breder dan een opleiding kan omvatten en de opleiding sluit niet goed aan bij wat het werk vergt en de instellingen zoeken. Zijn we zelf in staat om de deskundigheidseisen te formuleren waar een hedendaagse archivaris aan moet voldoen? Sommigen vinden dat de archiefsector zo achter de (digitale) feiten aanloopt juist veroorzaakt wordt door de diploma-eis. We moeten de starheid uit het systeem en uit de wet halen, zodat we kunnen werven op wat we nodig hebben in plaats van op wat de wet voorschrijft. Diploma mag nooit een eindpunt van ontwikkeling zijn. Professionals moeten blijven leren. De oude wens van certificering van beroepsbeoefenaren leeft nog steeds. Maar is het realistisch om een heel certificeringsstelsel op te zetten voor een zo kleine beroepsgroep?
- Provincies, gemeenten en waterschappen moeten worden verplicht om een archivaris te benoemen (vgl. verplichting tot benoeming Functionaris Gegevensbescherming): JA!

Thema Openbaarheid

- Moet je openbaarheid wel in de Archiefwet regelen? Is dat de meest aangewezen plek? Relatie met Wet open overheid en AVG moet verhelderd.
- Steeds meer informatie heeft een visuele component; dan dreigen auteursrechtelijke beperkingen een rem te zetten op de openbaarheid.
- Moet de beheerder archiefbewaarpplaats de bevoegdheid moet krijgen om ontheffing van openbaarheidsbeperkingen te verlenen? 'Klein bier' zeggen sommigen. 'Voor gemeenten misschien, maar voor het rijk zeker niet', vinden anderen. En geconstateerd wordt dat deze bevoegdheid wel belangrijker wordt als gevolg van de verkorting van de overbrengingstermijn en de toename van het aantal openbaarheidsbeperkingen die daarvan het gevolg zal zijn.
- Wettelijke beperkings- en ontheffingsgronden duidelijk en concreet formuleren. Heldere kaders zijn wenselijk om geen lokale verschillen te laten ontstaan en helpt archivaris ook. Wet laat nu vrij veel interpretatieruimte.
- College dat de implementatie WOO gaat monitoren ook opdracht geven om te bezien hoe de relatie tussen WOO en AW werkt.

- Overgangstermijn invoering verkorting overbrengingstermijn moet korter, anders wordt het een wassen neus. Naar 2 jaar.

Thema Overbrengen en bewaren

- De verkorting van de overbrengingstermijn naar 10 jaar is geen oplossing voor het probleem dat de motie Segers adresseerde: het duurzaam beheer van digitale informatie. Verplicht overheden om dossiers direct na afsluiten over te brengen. Laat het bepalen van de openbaarheidstermijn over aan samenspraak beheerder en zorgdrager met max van 10 jaar behoudens bestaande uitzonderingsgronden. Zo geef je progressieve bestuurders de ruimte om actieve openbaarheid door te voeren.
- Selectie en vernietiging blijven onontkoombaar, ook al gaan er steeds meer geluiden op om alles te bewaren. Veel specifieke wetten bevatten vernietigingsverplichtingen en -termijnen. WOO roept wel vragen op: is het verstandig om informatie te vernietigen die als open overheidsinformatie 'losgelaten' is? Wie kan dan instaan voor de authenticiteit en integriteit van die informatie die een eigen leven leidt op het web? Wat voor problemen kunnen daaruit ontstaan?
- Ook V-termijnen zouden overgelaten moeten worden aan samenspraak tussen zorgdrager en beheerder. Meer ruimte voor sampling en steekproeven en lokale kleuring (vgl. hotspots). Het is nodig om selectielijsten flexibeler te kunnen hanteren. Tegengeluid: Telkens wisselende inzichten zijn beheersmatig problematisch.
- Algemeen: lokale handelingsvrijheid zonder tussenkomst van de algemene rijksarchivaris zou groter moeten zijn. Uniformiteit in selectiebeleid VNG-lijst is eigenlijk dood in de pot: elk gemeentearchief bevat dezelfde informatie. Ruimte laten voor keuzes individuele zorgdragers. Andere kant: chaos, willekeur en rechtsongelijkheid liggen dan op de loer. Tegengeluid: kan nu ook al dmv lokale invulling van VNG-lijst en hotspotmonitor. Dus heb je daar de wetsherziening niet voor nodig.
- Risico-analyse als onderdeel selectieinstrumentarium verplicht stellen. Is misschien nog wel belangrijker dan hotspotanalyse. Zie bijvoorbeeld het belang van bewaarde persoonsdossiers in de Chroom 6 -kwestie in Tilburg.
- Goede, geordende en toegankelijke staat concretiseren en verduidelijken als inrichtingseisen voor overheidsinformatiehuishouding. Ook met oog op de WOO. Nu nog een te groot verschil tussen de staat voor en na overbrenging. Grote bewerkingslagen nodig om bestanden klaar te maken voor raadpleegbaarheid voor de burger. Kan eigenlijk niet meer.

Thema Toezicht

- Geef de archiefinspecteur een onafhankelijke positie à la de FG. Onafhankelijk van zowel de archivaris als de organisatie. Tegengeluid: Koppeling beheerder/toezichthouder is niet voor niets gekozen. En archivaris heeft al onafhankelijke positie dus dat is al geregeld. Maar: positie van de archivaris staat op erg onder druk.
- Bundeling van kennis, krachten en zorgen voor uniformiteit van werkwijzen is wenselijk. Toezicht op de zorg centraliseren (Autoriteit Overheidsinformatie...) Maar toezicht op het beheer kan niet centraal, dat doorbreekt de twee-eenheid van

beheer en toezicht. Capaciteitsprobleem los je niet op met centralisatie. Maar wel mogelijkheid tot bundeling van deskundigheid en mogelijkheid tot specialisatie.

- Vraag je af waar je de huidige wet beter kunt benutten en waar wijziging/aanscherping echt nodig is. Extra sanctiemogelijkheden voor toezichthouders nodig? Huidige worden niet benut! Toezicht niet optimaal georganiseerd? Wet verbiedt toezichthouders niet om veel meer samen te werken.
- Grootste probleem: 100 gemeenten zonder archivaris dus zonder intern toezicht. Verplichte archivaris lost dat op.
- Keteninformatie stelt lokale toezichthouders voor problemen wanneer lokale overheden afhankelijk zijn van landelijke voorzieningen die zij niet kunnen controleren en waarvoor de EGI geen tijd heeft. Dat probleem wordt alleen maar groter, zie ontwikkelingen rondom Omgevingswet. Bij de inrichting van ketens zou al bepaald moeten worden hoe het toezicht is belegd en geregeld. Lagere overheden krijgen anders bij hogere overheden niets gedaan.
- Toezicht moet uit de cultuurhoek; is eigenlijk primair zaak van BZK. Toezicht alleen op Archiefwet is eigenlijk niet zinvol. Moet in de breedte gericht zijn op WOO, Who, AVG en ketens. Connectie met FG en CISO.
- Toezicht op overgebracht archief instellen is niet nodig. IBT kan dat nu ook al dus. En instellingen organiseren ook hun eigen controle.
- Toezicht op provincie is niet geregeld; daar zou in moeten worden voorzien.

Aanvullende punten uit de zaal

- ontzamen moet mogelijk zijn naar analogie met Erfgoedwet. Combineren met aanwijzingsbevoegdheid van particulier erfgoed.
- aansluiten op landelijke voorzieningen e-depot niet mogelijk voor niet-deelnemers aan gemeenschappelijke regelingen RHC's.
- certificering e-depots
- bewaren bij de bron
- verantwoordelijkheden en bevoegdheden ketenarchivering beter regelen; dus niet alleen het aspect toezicht maar ook beheer en zorg
- definitie archiefbescheiden
- wijziging Archiefwet geen eindpunt maar beginpunt. Informatiewet die echt loskomt van papieren denkwereld is noodzakelijk en moet er komen.